

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/12/2024
Identifikačné číslo spisu:	1110218290
Dátum vydania rozhodnutia:	28.10.2025
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1110218290.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu V. W. W., narodeného XX. V.I. XXXX, Z., N. X/G, proti žalovanej Slovenskej republike, za ktorú koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, Račianska 71, Bratislava, IČO: 00 166 073, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Mestskom súde Bratislava IV pod sp. zn. B1-11C/68/2010, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 8. marca 2023 sp. zn. 2Co/129/2018, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 8. marca 2023 sp. zn. 2Co/129/2018 v napadnutej potvrdzujúcej časti vo veci samej a v časti trov konania zrušuje a vec mu v rozsahu zrušenia vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 23. februára 2018 č. k. 11C/68/2010-267 uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 35 700 eur, vo zvyšnej časti žalobu zamietol a žalovanej nepriznal nárok na náhradu trov konania. Išlo v poradí o druhý rozsudok súdu prvej inštancie vydaný potom, čo ten prvý (z 23. septembra 2013 č. k. 11C/68/2010-126) Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“) zrušil (uznesením z 27. júla 2017 sp. zn. 2Co/70/2014 vo výroku, ktorým uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobcovi titulom náhrady nemajetkovej ujmy 33 193 eur) a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie preto, že rozhodnutie o výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy dostatočne neodôvodnil. Žalobca sa vo veci domáhal náhrady nemajetkovej ujmy 165 969,60 eur, ktorá mu mala byť spôsobená nezákonným uznesením o vznesení obvinenia, a to podľa zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom v znení neskorších predpisov (ďalej tiež len „zákon č. 58/1969 Zb.“).

2. Žalobca odôvodnil žalobu tým, že vyšetrovateľ Okresného úradu vyšetrovania PZ v Bratislave I vydal 28. marca 2002 uznesenie ČVS: OÚV-530/2002, ktorým bolo začaté trestné stíhanie vo veci trestného činu prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody podľa ustanovenia § 160 ods. 1 Trestného zákona a trestného činu nepriamej korupcie podľa ustanovenia § 162 ods. 1 Trestného zákona a v ten istý deň vydal uznesenie o vznesení obvinenia voči nemu pre uvedené trestné činy (pre skutok týkajúci sa jeho

činnosti súdneho exekútora). Prokurátor Okresnej prokuratúry v Bratislave I uznesením z 25. apríla 2002 č. k. 2 Pv 309/02-33 jeho sťažnosť voči tomuto uzneseniu ako nedôvodnú zamietol a 11. októbra 2002 podal obžalobu voči nemu, a to pre skutok súvisiaci s jeho exekučnou činnosťou, ktorý právne kvalifikoval ako trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody a trestný čin nepriamej korupcie. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava I z 3. novembra 2006 sp. zn. 5T/76/02 bol spod obžaloby oslobodený, rozsudok nadobudol právoplatnosť 17. apríla 2007. V dôsledku nezákonného rozhodnutia o vznesení obvinenia mu bola spôsobená nemajetková ujma poškodením dobrého mena, ktoré viedlo okrem iného aj k obmedzeniu jeho exekútorskej činnosti, keď Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky vydalo 12. júna 2002 rozhodnutie č. 8207/2002-410 o pozastavení výkonu jeho exekútorského úradu.

3. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku doslova zopakoval obsah odôvodnenia predchádzajúceho (zrušeného) rozsudku a závery z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu a jeho pokyny na ďalší postup v konaní podľa ustanovenia § 391 ods. 3 Civilného sporového poriadku (zákona č. 160/2015 Z. z. v znení neskorších predpisov, ďalej tiež len „CSP“) a v bode V. uviedol:

14. Súd prvej inštancie viazaný právnym názorom odvolacieho súdu dospel k záveru, že z rozsudku krajského súdu vyplýva, že tento rozhodnutie okresného súdu zrušil z titulu, že nebolo dostatočne zdôvodnené, ako dospel zákonný sudca k sume 33.193,- € ako nemajetkovej ujme. V danej veci došlo k zmene zákonného sudcu, a teda nevedel sa súd vyjadriť v tomto čase, aké myšlienkové pochody viedli k určeniu tejto sumy predchádzajúceho sudcu. Z toho dôvodu novým zákonným sudcom bola vec prejednaná na pojednávaní dňa 23.02.2018, kde sa sporové strany pridržiavali svojich doterajších vyjadrení. Právny zástupca žalobcu navrhol doplniť dokazovanie predložením tlačových správ k preukázaniu mimoriadneho zásahu do ochrany osobnosti, čo súd prvej inštancie zamietol, nakoľko doterajší rozsah vykonaného dokazovania prostredníctvom svedkov z jednotlivých sfér života, boli dostatočné na to, aby sa preukázal zásah do ochrany osobnosti žalobcu. Zároveň žalobca sám na pojednávaní uviedol, že podal žalobu voči článkom uverejneným v denníku SME, avšak žaloba bola zamietnutá. Krajský súd v danej veci ani nepojednával, nakoľko žalobca nezaplatil súdny poplatok.

14.1. Súd prvej inštancie poukazuje na to, že sa stotožnil so skutkovým ako aj právnym názorom uvedeným v rozsudku č.k. 11C/68/2010 - 126 zo dňa 23.09.2013. Vzhľadom na to, že odvolací súd v bode 123 a 145 svojho uznesenia dal za úlohu náležite odôvodniť priznanie nemajetkovej ujmy, má súd za to, že odvolací súd skutkový a právny stav nespochybnil.

14.2. Súd prvej inštancie je toho názoru, že predmetná vec má pre žalobcu dôležitosť v rámci každodenného života, pričom počas tak dlhého obdobia nemohol mať právnu istotu, ako vec skončí. Súd pri určení výšky nemajetkovej ujmy vychádzal najmä z toho, že v danej veci ide takmer o 17 ročné konanie, ktoré malo vplyv na osobnostnú sféru žalobcu. Súd vzal do úvahy zložitost' veci, konanie pred orgánmi činnými v trestnom konaní od vznesenia obvinenia vyšetrovateľom PZ v Bratislave I zo dňa 28.03.2002 pod č. ČVS:OUV-530/2002, trestné konanie, oslobodenie spod obžaloby rozsudkom Okresného súdu Bratislava I sp.zn. 5T/76/2002 (s nadobudnutím právoplatnosti dňa 17.04.2007), rodinné vzťahy žalobcu, priateľské vzťahy žalobcu, zdravotný stav ako aj aktivitu žalobcu v snahe očistiť svoje meno, kedy sa tento snažil uniesť dôkazné bremeno prostredníctvom svedkov, vypovedajúcich v jeho prospech. Súd v danej veci odkazuje na body 4.1. až 9.35. tohto rozsudku, kde je zhrnuté dokazovanie aj posúdenie nároku žalobcu vyplývajúceho z rozsudku č.k. 11C/68/2010-126 zo dňa 23.09.2013, s ktorým právnym posúdením sa okresný súd stotožňuje.

14.3. K sume 35.700,- € dospel súd tak, že ohodnotil výšku ujmy v každej dotknutej sfére žalobcu - (1. zásah v rodinnej sfére, 2. zásah v profesnej sfére, 3. zásah na zdraví) na sumu 700,- €, tj. 3 x 700,- € = 2.100,- €, a túto vynásobil celkovou dobou konania v rokoch od vznesenia obvinenia zo dňa 28.03.2002 pod č. ČVS:OUV-530/2002, t.j. dobou 17 rokov. Výsledná suma je 2.100,- € x 17 rokov = 35.700,- €. Súd je toho názoru, že táto suma priznaná súdom titulom vzniku nemajetkovej ujmy u žalobcu je dostatočná a vo zvyšku súd žalobu zamietol, nakoľko nemal preukázané v konaní, že by šlo o tak extrémny zásah do života žalobcu, ktorý by si vyžadoval priznanie žalobcom uplatňovanej nemajetkovej

ujmy vo výške 165.969,60,-€.

4. O náhrade trov konania súd prvej inštancie rozhodol podľa ustanovenia § 255 ods. 1 CSP a contrario tak, že žalovanej nárok na náhradu trov konania nepriznal, nakoľko jej v konaní žiadne nevznikli a ani si ich neuplatňovala.

5. Odvolací súd (rozhodujúci výlučne na odvolanie žalovanej) rozsudkom z 8. marca 2023 sp. zn. 2Co/129/2018 výrok napadnutého rozsudku o priznaní náhrady ujmy 35 700 eur v časti istiny 33 193 eur potvrdil, v zostávajúcom rozsahu tohto vyhovujúceho výroku, ako aj vo výroku, ktorým bola žaloba vo zvyšku zamietnutá (?) rozsudok zrušil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v celom rozsahu. Opravil tiež meno konajúceho sudcu v záhlaví rozsudku, ktoré bolo uvedené nesprávne.

6. Po preskúmaní rozsudku súdu prvej inštancie konštatoval, že súd prvej inštancie dospel k správne právnemu záveru, že uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať podľa zákona č. 58/1969 Zb. Podľa rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ústavný súd“) z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016 trestné stíhanie začaté nezákonným uznesením, bez ohľadu na to, či bolo vydané za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. (pred 1. júlom 2004) alebo zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov (ďalej tiež len „zákon č. 514/2003 Z. z.“) odôvodňuje s ohľadom najmä na čl. 46 ods. 3 Ústavy SR (ústavný zákon SNR č. 460/1992 Zb. Ústava Slovenskej republiky v znení neskorších ústavných zákonov) a čl. 36 ods. 3 Listiny základných práv a slobôd (uvedenej ústavným zákonom č. 23/1991 Zb.) právo na náhradu nemajetkovej ujmy takto stíhanej osoby, pokiaľ jej tá v príčinnej súvislosti s vedením trestného stíhania vznikla. Preto pokiaľ súd prvej inštancie vychádzal z právneho názoru, že žalobcovi je možné priznať náhradu nemajetkovej ujmy, je rozhodnutie súdu prvej inštancie vecne správne. Odvolacie námietky žalovanej smerujúce k posúdeniu právneho základu veci preto nepovažoval za opodstatnené.

7. Odvolací súd ďalej konštatoval, že súd prvej inštancie sa pri stanovení formy a výšky náhrady nemajetkovej ujmy správne zaoberal dopadom nezákonného rozhodnutia do osobnostnej sféry žalobcu, negatívami vplyvu na povesť, na profesijný, rodinný a súkromný život. Zo samotnej podstaty nemajetkovej ujmy je totiž zrejmé, že táto je daná vnútorným prežívaním človeka, ide o utrpenie na nemateriálnych hodnotách, ktoré zasahujú do morálnej podstaty poškodenej osoby, napríklad do jeho cti, dobrej povesti, rodinného života a podobne. Stotožnil sa s názorom súdu prvej inštancie, že došlo k zásahu do nemajetkovej sféry žalobcu v takej intenzite, že pre odškodnenie zásahu je potrebná peňažná náhrada.

8. Následne uviedol, že žalobca vo výpovedi v konaní hodnoverne opísal prežívanie po tom, čo bolo voči nemu vznesené obvinenie zo spáchania trestného činu, pocit neistoty z výsledku trestného stíhania, s dopadmi do osobného, rodinného a profesijného života, keďže mu hrozil nezanedbateľný trest. Žalobca dovtedy viedol spokojný rodinný život, udržiaval spoločenské a profesijné kontakty, bol úspešný pri výkone funkcie exekútora a bol bezúhonným človekom. Počas trestného stíhania od 28. marca 2002 do 17. apríla 2007, teda viac ako päť rokov bol vystavený neistote spojenej s právnym postavením obvineného a obžalovaného, ktorá sa u neho násobila tým, že ako osoba vo funkcii verejného činiteľa bol stíhaný práve pre výkon úradnej činnosti, dôsledkom čoho nebolo len pozastavenie činnosti súdneho exekútora, ale v prípade, ak by bolo rozhodnuté súdom, že trestný čin spáchal, aj strata výkonu tejto funkcie. Žalobca aj pod tlakom týchto okolností činnosť exekútora na vlastnú žiadosť ukončil. Súd prvej inštancie v odôvodnení rozsudku poukázal na skutkové zistenia, ktoré vyplynuli z výpovedí svedkov, z ktorých vychádzal a podľa ktorých trestné stíhanie žalobcu narušilo jeho rodinné, profesijné a priateľské vzťahy. Informácia o trestnom stíhaní sa rýchlo rozšírila v mieste jeho rodiska (Kysuce), kde jeho širšia rodina (bratia žalobcu tu pôsobia ako lekári) bola známa veľkému počtu ľudí a stala sa predmetom záujmu na Kysuciach. Dopadli na neho negatívne reakcie jeho profesijných kolegov, ktorí sa mu či už priamo alebo nepriamo vyhýbali a kontakty s ním ukončili. Žalobca začal znovu fajčiť, nad bežnú mieru konzumovať alkohol, a rozpadávalo sa mu manželstvo, manželka požiadala o jeho rozvod, i keď sa neskôr rozvrat urovnal. Súd prvej inštancie dôsledne posúdil všetky okolnosti rozhodujúce pre záver o

potrebe odškodnenia nemajetkovej ujmy žalobcu. Odvolací súd nepovažoval za dôvodnú argumentáciu žalovanej, že súd prvej inštancie nevysvetlil úvahy, ktorými sa riadil pri zisťovaní nemajetkovej ujmy žalobcu v spojení s trestným stíhaním, a k tomuto poukázal na odseky 14.1 a 9.5 až 9.21 odôvodnenia napadnutého rozsudku, v ktorých sú obsiahnuté zistenia súdu z vykonaného dokazovania aj dostatočné a zrozumiteľné vysvetlenie, ako sa súd prvej inštancie s týmito zisteniami vo vzťahu k podstatným a právne významným skutočnostiam pre rozhodnutie o nároku žalobcu na náhradu nemajetkovej ujmy vysporiadal.

9. Odvolací súd však nesúhlasil so záverom súdu prvej inštancie o výške náhrady nemajetkovej ujmy majúcej byť priznanej žalobcovi. Súd prvej inštancie pre určenie výšky nemajetkovej ujmy správne považoval za kritérium dĺžku trestného stíhania, ktorého sa striktne nepridržiaval, ak do tejto v rámci svojej úvahy zahrnul aj dobu po skončení trestného stíhania. Nemajetková ujma v prípadoch odškodňovaných podľa zákona č. 58/1969 Zb. vzniká v súvislosti s trestným stíhaním, ktoré v danej veci trvalo od 28. marca 2002 do 17. apríla 2007. K určovaniu jej výšky opätovne poukázal na nález ústavného súdu z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016, podľa ktorého zákon č. 58/1969 Zb. výslovne nestanovuje kritériá na určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Odvolací súd uviedol, že v čase jeho rozhodovania platná právna úprava kritériá na určenie výšky náhrady upravovala v ustanovení § 17 ods. 3 zákona č. 514/2003 Z. z. a od 1. januára 2013 aj v ustanovení § 17 ods. 4 limitujúcim hornú hranicu náhrady nemajetkovej ujmy, podľa ktorého výška náhrady nemajetkovej ujmy nemôže byť vyššia ako výška náhrady poskytovaná osobám poškodeným násilnými trestnými činmi podľa osobitného predpisu, ktorým je zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi v znení neskorších predpisov. Keďže uznesenie o začatí trestného stíhania žalobcu bolo vydané ešte pred nadobudnutím účinnosti týchto zákonných ustanovení (vo vzťahu k § 17 ods. 3 pred 1. januárom 2009 a vo vzťahu k § 17 ods. 4 pred 1. januárom 2013), bolo treba v týchto prípadoch považovať za kritérium povahu trestnej veci, dĺžku trestného stíhania a predovšetkým dopady trestného stíhania do osobnostnej sféry poškodenej osoby (následky v osobnostnej sfére poškodeného), ako aj okolností, za ktorých k nemajetkovej ujme došlo. Za pomoci týchto kritérií náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch musí zodpovedať všeobecne zdieľanej predstave spravodlivosti a slušnosti.

10. Odvolací súd vo veci prihliadol na to, že dokazovaním vykonaným výsluchmi svedkov V. W. L., V. V. V., V. X. I., V. F. Z. a R. Š. K. bolo zistené, že trestné stíhanie žalobcu malo zásadný dopad na jeho profesijnú činnosť, ktorú v dôsledku trestného stíhania nesmel vykonávať a aj vo vzťahu k okruhu exekútorov, keď musel znášať priame i nepriame negatívne reakcie vychádzajúce z pochybností o jeho bezúhonnosti, straty dôvery a autority (dištancovanie sa od neho). Trestné stíhanie žalobcu trvalo viac ako päť rokov, súviselo s výkonom jeho povolania a následkom rozhodnutia, že spáchal trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody a trestný čin nepriamej korupcie by bola definitívna strata možnosti vykonávať toto povolanie, s čím je nepochybne spojená obava z budúcnosti. Dokazovaním vykonaným výsluchom svedkov W. F. W., W. L. W., W. J. W., W. W. W., W. G. W. a W. L. bolo zistené, že žalobca musel znášať negatívne reakcie ľudí zo širšieho okolia a zo svojho rodiska. Na psychickú nepohodu vyvolanú trestným stíhaním reagoval nadmerným požívaním alkoholu, začal fajčiť a mal problémy aj v manželstve.

11. Nárok žalobcu na peňažnú satisfakciu 33 193 eur (v dobe trestného stíhania 1 000 000 Sk) odvolací súd považoval za opodstatnený. Podľa odvolacieho súdu vec je v miere a závažnosti následkov porovnateľná s vecou ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016. Trestné stíhanie žalobcu, ktoré bolo podkladom pre uplatňovanie nároku na náhradu škody v tejto veci, bolo spojené s výkonom profesijnej činnosti, trvalo 4,5 roka, u poškodeného došlo k strate zamestnania. Ak i ústavný súd dospel k záveru, že nemožno za neprimerané považovať odškodnenie trestného stíhania sumou 620 eur za mesiac trestného stíhania; odvolací súd pri zohľadnení povahy trestnej veci, dĺžky trestného stíhania a preukázaných dopadov trestného stíhania do osobnostnej a profesijnej sféry žalobcu považoval za primeranú a zodpovedajúcu všeobecnej predstave spravodlivosti a slušnosti uplatnenú náhradu nemajetkovej ujmy 33 193 eur za 1 874 dní trvania trestného stíhania (od 28. marca 2002 do 17. apríla 2007), čo je 17,71 eura za deň a 531 eur, resp. 549 eur (podľa počtu dní kalendárneho mesiaca) mesačne. Podľa zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi

na zdraví účinného do 31. decembra 2017, mali obeť násilných trestných činov v roku 2007, kedy došlo k zastaveniu trestného stíhania žalobcu voči štátu nárok na odškodnenie za ujmu na zdraví 13 450 eur, ako päťdesiatnásobku minimálnej mzdy 269 eur mesačne. Ak suma 13 450 eur má vyvážiť ujmu poškodeného trestným činom na zdraví, potom 33 193 eur v pomeroch danej veci, a aj v ekonomických pomeroch Slovenskej republiky, podľa odvolacieho súdu primerane vyvažuje psychickú nepohodu žalobcu, ktorá objektívne je nemateriálnou zložkou zdravotného stavu a zásah do profesijného, spoločenského a osobného života žalobcu, ako ďalších nemateriálnych zložiek osobnosti človeka.

12. Vzhľadom na uvedené okrem už spomínaného potvrdenia rozsudku súdu prvej inštancie podľa § 387 ods. 1 CSP v rozsahu istiny 33 193 eur došlo v zostávajúcom rozsahu o zaplatenie 2 507 eur (35 700 mínus 33 193), ako aj v zostávajúcom zamietajúcom výroku k zrušeniu rozsudku súdu prvej inštancie podľa ustanovenia § 389 odsek 1 písmeno a) CSP, pretože súd prvej inštancie týmito výrokmi rozhodol nad petit žaloby a porušil tým jednu zo základných zásad civilného procesu, podľa ktorej (až na stanovené výnimky, čo prejednávacia vec nie je) súd nemôže žalobcovi priznať viac ako požaduje v žalobnom petite a žalovanému nemôže uložiť inú, než žalobcom navrhovanú povinnosť. O trovách konania odvolací súd rozhodol tak, že nárok na ich náhradu priznal úspešnému žalobcovi.

13. Proti takémuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná (ďalej tiež „dovolateľka“). Navrhla, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) dovolačný súd rozsudok odvolacieho súdu v časti potvrdzujúcej rozsudok súdu prvej inštancie a v závislom výroku o náhrade trov odvolacieho konania zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na nové konanie. Prípustnosť dovolania vyvodzovala z ustanovení § 420 písm. f) a § 421 písm. a) CSP, pretože jej bolo znemožnené uplatňovať jej procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces a tiež preto, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd (podľa jej názoru) odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu.

14. Porušenie práva na spravodlivý proces žalovaná videla najmä v protirečivosti, zmätočnosti a nepreskúmateľnosti odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd sa v odôvodnení rozsudku dostatočne nevysporiadal s jej zásadnými odvolacími námietkami k záveru súdu o vzniku nároku na náhradu nemajetkovej ujmy žalobcu, resp. k okolnostiam, ktoré vznik nemajetkovej ujmy, za ktorú má niesť zodpovednosť, nemohli odôvodňovať, ako aj neprimeranosti výšky priznanej náhrady nemajetkovej ujmy, osobitne k nerešpektovaniu pokynu odvolacieho súdu k ďalšiemu dokazovaniu, absencii úvah súdu prvej inštancie pri hodnotení dôkazov, namietaného zohľadnenia „zásahu na zdravie“ žalobcu a medializácie jeho prípadu.

15. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd pri posudzovaní vychádzal z nálezů ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016 a dospel k záveru, že náhradu nemajetkovej ujmy 33 193 eur priznanú žalobcovi pri zohľadnení povahy trestnej veci, dĺžky trestného stíhania, preukázaných dopadov trestného stíhania do osobnostnej, profesijnej sféry žalobcu, považuje za primeranú a zodpovedajúcu všeobecnej predstave spravodlivosti a slušnosti (bod 22. odôvodnenia). S poukazom na tento nález ústavného súdu odvolací súd uzavrel, že aplikácia zákona č. 215/2006 Z. z. na vec nie je možná, nakoľko táto vyplýva až z doplneného ustanovenia § 17 ods. 4 v zmysle zákona č. 412/2012 Z. z., ktorým sa zmenil zákon č. 514/2003 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 2013, a preto „limitáciu výšky náhrady nemajetkovej ujmy nemožno aplikovať na prípady, keď (nezákonné) uznesenie o začatí trestného stíhania bolo vydané pred dňom nadobudnutia ich účinnosti“. Podľa dovolateľky ale prekvapivo a protirečivo odkázal na zákon č. 215/2006 Z. z., podľa ktorého „mali obeť násilných trestných činov v roku 2007, kedy došlo k zastaveniu trestného činu nárok voči štátu na odškodnenie za ujmu spôsobenú na zdraví, vo výške 13 450,- eur ako päťdesiatnásobku minimálnej mzdy vo výške 269,-€“. Zbral túto skutočnosť do úvahy a konštatoval, že „keďže výška istiny 13 450,- eur má vyvážiť ujmu poškodeného na zdraví, potom podľa názoru odvolacieho súdu istina 33 193,- eur v pomeroch danej veci a aj v ekonomických pomeroch Slovenskej republiky primerane vyvažuje intenzitu spojenú so psychickou nepohodou žalobcu, ktorá objektívne je nemateriálnou zložkou zdravotného stavu a intenzitu zásahu do profesijného, spoločenského a osobného života žalobcu, ako ďalších

nemateriálnych zložiek osobnosti človeka.“

16. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia uviedol, že zohľadňoval povahu veci, dĺžku trestného stíhania a preukázané dopady trestného stíhania do osobnostnej a profesijnej sféry žalobcu, po zhodnotení ktorých považoval náhradu nemajetkovej ujmy 33 193 eur za primeranú a zodpovedajúcu všeobecnej predstave spravodlivosti a slušnosti. Po zohľadnení totožných kritérií ako odvolací súd aj súd prvej inštancie dospel k záveru o primeranej výške náhrady nemajetkovej ujmy 35 700 eur, pričom však vychádzal z dĺžky trvania „konania“ 17 rokov. Odvolací súd na jednej strane zahrnutie doby nad rámec trvania trestného stíhania do odškodňovanej doby súdom prvej inštancie považoval za nesprávne, čo malo dosah na jeho matematický výpočet výšky náhrady na 35 700 eur (bod 17. odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie) a sám priznal žalobcovi takmer rovnakú náhradu 33 193 eur na základe skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie bez toho, aby pri úvahe zohľadnil námietky žalovanej.

17. Ak súd prvej inštancie dospel na základe ním zisteného skutkového stavu k záveru, že za rok „konania“ je primeranou náhrada nemajetkovej ujmy 2 100 eur, v ktorej je zohľadnený zásah v rodinnej a profesijnej sfére, dokonca aj zásah na zdraví za 17 rokov trvania zásahu, potom záver odvolacieho súdu o primeranosti sumy 6 638 eur za rok trestného stíhania ($6\,638 \text{ eur} \times 5 \text{ rokov} = 33\,190 \text{ eur}$) je neodôvodnený, nepreskúmateľný, zmätočný a predstavuje zjavnú diskrepanciu medzi závermi oboch súdov.

18. Podľa názoru žalovanej sa odvolací súd opomenul vysporiadať i s jej námietkami k odôvodneniu náhrady nemajetkovej ujmy súdom prvej inštancie, ku ktorým pripojila poukaz na rozhodovanie dovolacieho súdu o primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy a neprihliadol ani na konkrétne uvádzané rozhodnutia dovolacieho súdu (okrem rozhodnutia z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012).

19. Dovolateľka ďalej namietala, že odvolací súd dostatočne nevysvetlil ani to, prečo považoval za správny postup súdu prvej inštancie, ktorý neuviedol, akými úvahami sa pri hodnotení vykonaných dôkazov riadil a ktoré vyjadrenia svedkov v konaní považoval za preukázané, resp. nepreukázané, keď v odôvodnení uznesenia, ktorým zrušil predchádzajúce rozhodnutie súdu prvej inštancie vo veci, nariadil (súdu prvej inštancie) vykonať dokazovanie v dostatočnom rozsahu, na jeho základe zistený skutkový stav zhodnotiť a na základe právneho posúdenia veci znovu rozhodnúť a toto svoje rozhodnutie odôvodniť tak, aby bolo preskúmateľné, a súd prvej inštancie po vrátení veci nevykonal žiadne dokazovanie a len sa stotožnil so skutkovým stavom zisteným pred vydaním prvého rozsudku, keďže rozsah vykonaného dokazovania on k jednotlivým sféram života žalobcu považoval za dostatočný. Súd prvej inštancie nerešpektoval pokyn odvolacieho súdu, a hoci ona tento nedostatok v odvolaní jasne namietala, odvolací súd na túto jej námietku nereagoval. Konštatovanie o „neuznaní odvolacej argumentácie žalovanej“ a strohý odkaz odvolacieho súdu na body odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie nezodpovedá právu na spravodlivý proces. Odvolací súd sa nevyjadril ani k námietke, že pri stanovení primeranej náhrady nemajetkovej ujmy súd prvej inštancie nedôvodne zohľadnil aj „zásah na zdraví“ ako jednu z dotknutých sfér života žalobcu. Zmätočným sa javí aj konštatovanie odvolacieho súdu o zodpovednosti žalovanej za ujmu spôsobenú médiami, ak jednoznačne a presvedčivo neuviedol, či táto ním zistená ujma bola zahrnutá do priznanej náhrady nemajetkovej ujmy.

20. Prípustnosť dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovenia § 421 CSP podľa žalovanej spočíva v tom, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorou sa súd síce zaoberal, avšak s nesprávnym záverom, a odklonil sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri posudzovaní primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy, pretože priznaná náhrada (jej výška) nie je v súlade s právnymi predpismi upravujúcimi iné finančné kompenzácie (zákon č. 274/2017 Z. z. o obetiach trestných činov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, resp. predchádzajúce právne predpisy), súdnou praxou a relevantnými rozhodnutiami Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej tiež len „ESLP“), ako aj zásadou spravodlivého zadostučinenia. Záver odvolacieho súdu je nesprávny v tom, že hoci zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval limit pre náhradu nemajetkovej ujmy (keďže ale neumožňoval ani jej priznanie), judikatúra jednoznačne prihliadala na iné hmotnoprávne predpisy, ktorých aplikácia je nevyhnutná z

dôvodu zachovania primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy v porovnaní s odškodnením za poškodenie zdravia či smrť. Na takýto hmotnoprávny predpis (a to konkrétne na zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi) poukázal najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6MCdo/15/2012.

21. V súvislosti s potrebou zohľadniť iné hmotnoprávne predpisy pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy ona (dovolateľka) poukázala už v odvolaní na takéto rozhodnutie, v ktorom najvyšší súd uviedol, že použitie voľnej úvahy súdu pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy nemôže byť jeho ľubovôľou, ale treba ho použiť v kontexte s inými hmotnoprávnymi ustanoveniami, ktoré upravujú odškodnenie. Spôsob výpočtu odškodnenia osôb poškodených násilnými trestnými činmi je v ustanovení § 5 ods. 1 zákona č. 215/2006 Z. z. Podľa neho patrí poškodenému, ak bola trestným činom spôsobená smrť, odškodnenie v sume päťdesiatnásobku minimálnej mzdy; odvolací súd sa však s touto argumentáciou ani len marginálne nezaoberal a naopak vychádzal z jediného nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016 a mal za to, že „limitáciu výšky náhrady nemajetkovej ujmy nemožno aplikovať na prípady, keď (nezákonné) uznesenie o začatí trestného stíhania bolo vydané predtým, ako nadobudnutia ich účinnosti“ (zákon č. 215/2006 Z. z.).

22. Súd prvej inštancie zohľadnil zásah v rodinnej sfére, zásah v profesijnej sfére a na zdraví v kontexte dĺžky daného konania, ktoré malo trvať 17 rokov s tým, že každý druh zásahu ohodnotil na 700 eur za rok. Primeraná výška náhrady nemajetkovej ujmy by podľa takéhoto výpočtu súdu prvej inštancie bola 9 450 eur. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku odvolacieho súdu však vyplýva, že nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016 aplikoval aj pri posudzovaní právnej otázky primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie a náhradu 33 193 eur považoval za plne opodstatnenú.

23. Podľa dovolateľky otázka primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy a potreba porovnávania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy s inými právnymi predpismi a judikatúrou bola zodpovedaná už v uzneseniach najvyššieho súdu z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012, z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012, zo 7. augusta 2018 sp. zn. 3Cdo/7/2017, zo 14. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018, z 31. júla 2018 sp. zn. 2Cdo/112/2017, z 20. júna 2019 sp. zn. 3Cdo/25/2019 a z 29. júna 2021 sp. zn. 5Cdo/127/2019, podľa ktorých pri určovaní primeranej výšky náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím je treba zohľadniť iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie, ako aj judikatúru ústavného súdu a EŠLP.

24. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku vyplýva, že odvolací súd primeranosť náhrady nemajetkovej ujmy posudzoval výlučne podľa nálezu ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 754/2016, nereflektoval rozhodovaciu prax odvolacieho súdu a odklonil sa od vyššie uvedenej ustálenej judikatúry odvolacieho súdu. Žalovaná nespochybnila, že posúdenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy je závislé od úvahy súdu, ktorý má možnosť zvážiť všetky relevantné skutočnosti konkrétneho prípadu, avšak i výška náhrady nemajetkovej ujmy určená voľnou úvahou súdu sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská a zohľadniť tiež obmedzenia, ktoré vyplývajú z hmotnoprávných predpisov určujúcich výšku náhrady za spôsobenú ujmu, ako aj z relevantných rozhodnutí EŠLP.

25. Zohľadňujúc dobu 5 rokov (1 874 dní od 28. marca 2002 do 17. apríla 2007), počas ktorej bol žalobca trestne stíhaný pre trestný čin prijímania úplatku a inej nenáležitej výhody a trestného činu nepriamej korupcie, za spáchanie ktorých žalobcovi hrozila trestná sadzba maximálne do výšky troch rokov alebo peňažný trest a skutočnosť, že už súd prvej inštancie považoval za primeranú výšku náhrady nemajetkovej ujmy za rok „konania“ v sume 2 100 eur, je záver odvolacieho súdu o primeranosti náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 33 193 eur podľa dovolateľky nelogický, neodôvodniteľný, a napokon aj neodôvodnený. Odvolací súd prirovnal priznanú náhradu nemajetkovej ujmy 33 193 eur, ktorá má vyvažovať psychickú nepohodu žalobcu, k maximálnej možnej výške odškodnenia obetí trestných činov v roku 2007, t. j. k 13 450 eurám, a s poukazom na túto prijal záver o primeranosti sumy, ktorá je takmer trojnásobok sumy priznávanej poškodeným v prípade, ak bola trestným činom spôsobená smrť; tento jeho záver ale nie je v súlade s ustálenou súdnou praxou o primeranosti priznávanej náhrady nemajetkovej ujmy.

26. Žalobca navrhol dovolanie žalovanej ako nedôvodné zamietnuť, pretože rozsudok odvolacieho súdu je vecne správny, zákonný a riadne odôvodnený. K meritu veci uviedol, že trestné stíhanie zasiahlo veľmi negatívnym spôsobom do kvality jeho života a prakticky dodnes sa jeho rodina stretáva s útokmi, že bol trestne stíhaný pre korupciu.

27. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená v súlade s ustanovením § 429 ods. 2 písm. a) CSP, bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), preskúmal vec a dospel k záveru, že dovolanie žalovanej je dôvodné.

28. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú špecifikované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

29. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa ustanovenia § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa v dovolaní uviesť, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležitým spôsobom označiť dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku tejto viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

30. V danej veci žalovaná v dovolaní uplatnila dovolacie dôvody podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 CSP. Senát prejednávajúci vec považoval za opodstatnené dať prednosť vecnému prieskumu napadnutého rozsudku odvolacieho súdu pred procesným prieskumom (obdobne rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/198/2019, 4Cdo/200/2019, 4Cdo/36/2020, 8Cdo/28/2017), zvlášť ak v prípadoch, akým je aj tento, sa obvykle namietané nesprávne právne posúdenie veci za cenu odklonu odvolacieho súdu od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu nemôže neprejaviť v nedostatkoch odôvodnenia rozhodnutia (a takto jeden dovolaním uplatnený dovolací dôvod od toho druhého pôjde len ťažšie oddeliť).

31. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Len konkrétne označenie právnej otázky, ktorú podľa dovolateľa riešil odvolací súd nesprávne, umožňuje dovolaciemu súdu posúdiť, či ide skutočne o otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sa pri jej riešení odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP], alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená [§ 421 ods. 1 písm. b) CSP], resp. že tu ide o otázku dovolacím súdom rozhodovanú rozdielne [§ 421 ods. 1 písm. c) CSP].

32. Pre procesnú situáciu, v ktorej ustanovenie § 421 ods. 1 písm. a) CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku definuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska tohto ustanovenia môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Z formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť o otázku hmotnoprávnu (interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (aplikácie a interpretácie procesných ustanovení). Pre právnu otázku v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP je charakteristický „odklon“ jej riešenia, ktorý do pojmu „ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“ zahŕňa predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej

rozhodovacej praxe dovolacieho súdu“. Podľa judikátu R 71/2018 do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu patria predovšetkým rozhodnutia publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Jej súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom nepublikovanom rozhodnutí nespochybňili.

33. V preskúmvanej veci žalovaná odôvodňovala prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP. V prvom rade namietala správnosť „posúdenia primeranosti priznanej výšky náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe, ktorú zároveň v dovolaní označila (poukazom na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6MCdo/15/2012, 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 2Cdo/112/2017, 3Cdo/19/2018, 3Cdo/25/2019 a 5Cdo/127/2019).

34. So zreteľom na riadne nastolenie právnej otázky spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniu § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalovanej je procesne prípustné. Následne skúmal, či je dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci/nesprávneho riešenia vymedzenej právnej otázky).

35. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

36. Dovolací súd sa na zodpovedanie právnej otázky vymedzenej žalovanou zaoberal tým, či odvolací súd správne posúdil primeranosť priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v kontexte ustálenej rozhodovacej súdnej praxe. Právna otázka sa týka náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím (za vedenie trestného stíhania) a nevyhnutnosti zohľadniť pri rozhodovaní o nej súdom iné hmotnoprávne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodňovanie a judikatúru EŠLP.

37. Dovolací súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru k problematike priznávania výšky nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch. V rozhodnutí z 31. júla 2012 sp. zn. 6Cdo/37/2012 dospel k záveru, že „...súd je povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných, obdobných veciach...“; v tomto rozhodnutí poukázal aj na nález ústavného súdu zo 6. decembra 2006 sp. zn. III. ÚS 147/06 a tiež na rozsudok EŠLP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike. Obdobné závery vyplývajú aj z ďalších dovolateľkou akcentovaných rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/37/2012, 3Cdo/7/2017, 2Cdo/112/2017 a 5Cdo/127/2019.

38. V uznesení zo 14. júla 2018 sp. zn. 3Cdo/19/2018 sa najvyšší súd zaoberal otázkou, „či sa ustanovenie § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. môže alebo nemôže vzťahovať na právne vzťahy založené pred 1. januárom 2013 (pred účinnosťou zákona č. 412/2012 Z. z., ktorý novelizoval zákon č. 514/2003 Z. z.)“. Najvyšší súd pri tomto rozhodovaní dospel k záveru, že „na záveroch najvyššieho súdu o povinnosti všeobecného súdu určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie, ako aj judikatúry ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva, ku ktorým dospel najvyšší súd skôr už v rozhodnutiach, v ktorých bol uplatnený nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb., nezmenili neskôr nič ani zákon č. 517/2008 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ani zákon č. 412/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 514/2003 Z. z. Určenie maximálnej hranice náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím v zmysle ustanovenia § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z. z. v znení zákona č. 412/2012 Z. z. tak, aby priznaná náhrada nebola vyššia ako náhrada za ujmu, ktorú utrpeli obeť trestných činov, je

pokračovaním v už nastolenom trende legislatívnych úprav pod vplyvom rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva“.

39. V rozsudku z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, pri riešení vymedzenej otázky (odškodnenie väzby) sa najvyšší súd vyjadril tak, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy treba posudzovať aj v súvislosti s ustanovením čl. 5 ods. 1 a ods. 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (príloha oznámenia FMZV ČSFR č. 209/1992 Zb., ďalej tiež len „Dohovor“), i keď nárok na odškodnenie väzby vznikol podľa ustanovenia § 5 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. Najvyšší súd zdôraznil, že ustanovenie čl. 5 ods. 5 Dohovoru obsahuje tzv. neurčitý právny pojem, ktorý vyžaduje jeho aplikáciu na konkrétne skutkové okolnosti prípadu. Neurčité právne pojmy v žiadnom prípade nie sú ustanoveniami, ktoré by súdu umožňovali ľubovôľu alebo ktoré by umožňovali súdu absolútne neobmedzenú úvahu. Ich aplikáciu a výklad je súd povinný vo svojom rozhodnutí zdôvodniť a vyrovnať sa s relevantnými argumentmi účastníka o neprimeranosti odškodnenia aj s prihliadnutím na rozsah odškodnenia v iných veciach, obdobných prejednávanej veci. Najvyšší súd v tomto rozhodnutí poukázal i na rozsudok ESĽP zo 17. júla 2012 v prípade Winkler proti Slovenskej republike.

40. V uznesení z 30. septembra 2013 sp. zn. 6MCdo/15/2012 najvyšší súd dospel k záveru, že „...určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy nie je záležitosťou voľnej úvahy, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu; jej základom je zistenie skutkových okolností, ktoré súdu umožnia úvahu na určitom kvalitatívnom posúdení základných súvislostí. Treba, aby súdy v súvislosti s tým vzali do úvahy aj iné hmotnoprávne predpisy upravujúce odškodnenie, napríklad zákon č. 215/2006 Z. z. (o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi)...“.

41. V rozsudku z 27. apríla 2006 sp. zn. 4Cdo/171/2005 najvyšší súd konštatoval, že „...i keď je výška zadosťučinenia v peniazoch predmetom úvahy súdu, jeho úvaha sa musí opierať o celkom konkrétne a preskúmateľné hľadiská. Uplatnenie voľnej úvahy sa tak nesmie stať nepreskúmateľnou ľubovôľou súdu, vymykajúcou sa akejkolvek kontrole. Nemožno priznávať neprimerané či dokonca tak premrštené sumy, ktoré by vo svojich dôsledkoch viedli k bezdôvodnému obohacovaniu sa, a ktoré by napríklad pri porovnaní „odškodnenia“ zásahu do práva na ochranu osobnosti s „odškodňovaním“ zásahov do iných základných práv zaručených Ústavou Slovenskej republiky mohli niektoré ujmy na iných základných právach (napríklad ujmy na zdraví či dokonca živote) bagatelizovať“.

42. Aj z uznesenia najvyššieho súdu z 20. júna 2019 sp. zn. 3Cdo/25/2019 vyplýva, že „Určenie výšky primeranej náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím alebo nesprávnym postupom orgánu štátu nesmie predstavovať ľubovôľu alebo absolútnu voľnú úvahu súdu, ktorá by nepodliehala žiadnemu hodnoteniu. Všeobecný súd je povinný určiť výšku tejto náhrady po náležitom zistení rozhodujúcich skutkových okolností, v nadväznosti na ktoré pri právnom posudzovaní veci prihliadne aj na iné právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie (napr. zákon č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi) a zohľadní aj právne závery, ku ktorým v obdobných prípadoch dospela judikatúra Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva.“

43. I podľa judikatúry ESĽP náhrada nemajetkovej ujmy v obdobných prípadoch musí byť rozumne primeraná utrpenej ujme na povesti (napr. Tolstoy Miloslavsky v. Spojené kráľovstvo). ESĽP konštatoval, že pri určovaní výšky náhrady ujmy treba vychádzať z dôkazov preukazujúcich výšku ujmy (napríklad Flux v. Moldavsko, Steel a Morris v. Spojené kráľovstvo) a tiež, že výška náhrady v konkrétnom prípade musí zohľadňovať výšku náhrady priznávanú vnútroštátnymi súdmi v iných prípadoch týkajúcich sa poškodenia dobrej povesti (napríklad Público - Comunicação Social, S. A. v. Portugalsko). ESĽP zdôraznil, že pri určovaní výšky náhrady za porušenie osobnostných práv musí byť zohľadnená výška náhrady, ktorá je priznávaná za telesné zranenia alebo ktorá je priznávaná obetiam násilných činov, pričom náhrada za porušenie iných osobnostných práv by nemala bez existencie závažných a dostatočných dôvodov prevyšovať maximálnu výšku náhrady priznávanú za telesné zranenia alebo násilné činy (napr. Italehti a Karhuvaara v. Fínsko).

44. Všetky vyššie uvedené rozhodnutia najvyššieho súdu sa týkali sporov, v ktorých, tak ako v posudzovanej veci išlo o náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 58/1969 Zb. (okrem rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/19/2018, kde šlo už o nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa zákona č. 514/2003 Z. z.). Zákon č. 58/1969 Zb. neupravoval náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným rozhodnutím štátu (a teda logicky ani jej výšku). K záveru, že možno priznať túto náhradu aj vo veciach posudzovaných podľa zákona č. 58/1969 Zb. dospela však prax všeobecných súdov, ktoré sa riadili právnymi názormi najvyššieho súdu uvádzanými v judikáte R 13/2009 (pod ktorým číslom bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky uverejnený práve rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/177/2005 približovaný pod 39. zhora).

45. Vzhľadom na túto judikatúru najvyššieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že v tentoraz posudzovanej veci sa odvolací súd pri riešení otázky vymedzenej dovolateľkou odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Pokiaľ odvolací súd pri úvahách o výške náhrady nemajetkovej ujmy neprihliadol na závery najvyššieho súdu o potrebe určiť primeranú výšku náhrady spôsobenej nezákonným rozhodnutím po náležitom zohľadnení iných právnych predpisov slovenského právneho poriadku upravujúcich odškodnenie a neposúdil ju aj v kontexte s rozhodnutiami ústavného súdu a EŠLP, odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu a rozhodol vecne nesprávne.

46. Vzhľadom na uvedené najvyšší súd dospel k záveru, že žalovaná v dovolaní, ktoré je prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP, opodstatnene uplatnila dovolací dôvod podľa ustanovenia § 432 ods. 1 CSP, keď argumentovala tým, že napadnuté rozhodnutie spočíva na nesprávnom riešení vymedzenej právnej otázky, a teda na nesprávnom právnom posúdení veci.

47. Ak aj odvolací súd pri svojom rozhodovaní vychádzal z jasne definovaných kritérií pre určenie nemajetkovej ujmy vychádzajúcich z nálezu ústavného súdu z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016, a to jednak povahy trestného stíhania, jeho dĺžky, dopadu trestného stíhania do osobnostnej sféry poškodeného, ako aj okolností, za ktorých k nemajetkovej ujme došlo; v kontexte celej jeho úvahy nešlo považovať jeho závery za dostatočne presvedčivé a preskúmateľné a bez zreteľa na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a rozhodovaciu prax v iných, obdobných veciach. Odvolací súd mal pri rozhodovaní o výške nemajetkovej ujmy za nezákonný zásah do práv žalobcu vychádzať z predvídateľných kritérií vyplývajúcich z právnych predpisov a prihliadnuť aj na relevantnú judikatúru, t. j. takú, ktorá sa zaoberá obdobnými prípadmi (skutkovo a právne).

48. V tejto súvislosti dovolací súd pripomína, že princíp právnej istoty, tak ako je zakotvený v ustanovení čl. 2 CSP, si komparatívny prístup súdov pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy spôsobenej nezákonným stíhaním nepochybne vyžaduje. Právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo. Ak sa spor na základe prihliadnutia na prípadné skutkové a právne osobitosti prípadu rozhodne inak, každý má právo na dôkladné a presvedčivé odôvodnenie tohto odklonu (čl. 2 ods. 3 CSP). Pri rozhodovaní o náhrade nemajetkovej ujmy za nezákonné trestné stíhanie možno síce v zmysle rozhodnutia ústavného súdu v jeho veci sp. zn. III. ÚS 754/2016 považovať za významné kritériá tam uvedené - povahu trestnej veci, dĺžku trestného stíhania, jeho preukázaný dopad do osobnostnej sféry poškodeného a širšie okolnosti, za ktorých k vzniku nemajetkovej ujmy došlo, korigované všeobecnými princípmi spravodlivosti a práve na ne poukázal aj odvolací súd v odôvodnení svojho rozsudku; tým, čo ale dosť dobre nešlo nevytknúť, bolo to, že náhradu stanovil paušálnou sumou „na deň“, resp. „mesiac“ (bez porovnania s inými, obdobnými prípadmi). V napadnutom rozsudku tak chýba (s výnimkou jedného prípadu 4,5 roka trestne stíhaného policajta, ktorý bol aj vo väzbe, posudzovaného ústavným súdom v náleze z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016) akékoľvek porovnanie s obdobnými prípadmi a širšia úvaha, ktorou dospel k výške priznanej náhrady nemajetkovej ujmy (4Cdo/31/2021). Hoci odvolací súd porovnal zásah do žalobcovej osobnostnej sféry so zásahom posudzovaným ústavným súdom v konaní jeho sp. zn. III. ÚS 754/2016, ktoré trvalo približne rovnako dlho a súviselo s výkonom profesie poškodeného, absentovalo tu konkrétne porovnanie aj s ďalšími vecami obdobnými po skutkovej aj právnej stránke v previazanosti na

konkrétny prípad žalobcu a konkretizovanie zásahu nezákonného trestného stíhania do jeho osobnostnej sféry, pretože až porovnanie s ďalšími obdobnými prípadmi (tu rozumej nielen s jedným) môže poskytnúť dostatočný podklad pre záver o primeranosti priznanej náhrady nemajetkovej ujmy nielen okolnostiam danej veci, ale aj iným náhradám priznávaným súdmi v obdobných veciach (tak, aby sa vylúčila možnosť, že práve skôr jediný porovnávaný prípad predstavuje v rozhodovacej činnosti súdov exces).

49. Pokiaľ odvolací súd určil náhradu nemajetkovej ujmy bez zohľadnenia záverov najvyššieho súdu z jeho vyššie uvedených rozhodnutí a výšku náhrady určil bez zreteľa na právne predpisy slovenského právneho poriadku upravujúce odškodnenie, judikatúru ESLP a rozhodovaciu prax v iných obdobných veciach, odklonil sa od ustálenej praxe dovolacieho súdu.

50. Dovolaciemu súdu tak neostávalo iné, než konštatovať, že dovolanie žalovanej smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému je dovolanie podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a) CSP nielen prípustné, ale aj dôvodné, keď napadnutý rozsudok odvolacieho súdu v tej časti veci samej, v ktorej bol dotknutý dovolaním, vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 432 ods. 1 CSP). Preto takéto rozhodnutie v dovolaní výslovne napadnutej časti a i vo výroku o trovách konania (majúceho povahu rozhodnutia závislého) zrušil [§ 449 ods. 1 a § 439 písm. a) CSP].

51. Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP).

52. Záver dovolacieho súdu o dôvodnosti dovolania žalovanej a tiež ďalší jeho záver o dostatočnosti zjednania nápravy zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu (opäť rozumej iba v dovolaní dotknutých výrokoch) v spojení s potrebou vydania konečného meritórneho rozhodnutia o žalobe uplatnenom nároku (v druhej inštancii) potom musel viesť i k vráteniu veci odvolaciemu súdu (v rozsahu zrušenia) na ďalšie konanie (§ 449 ods. 2 CSP).

53. Aj keď so zreteľom k už uvedenému vyššie dovolací súd nepovažoval za potrebné bližšie sa zaoberať existenciou taktiež dovolaní namietanej tzv. zmätočnosťnej vady podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP, práve vzhľadom k tomu, že prinajmenšom jednou z príčin odvolaciemu súdu opodstatnene vytýkaného jeho odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu bolo nevysporiadanie sa s takouto praxou (resp. neurobenie tak dostatočne), bude nevyhnutné, aby sa odvolací súd v odôvodnení svojho nového rozhodnutia dôsledne vysporiadal s odvolacími námietkami žalovanej, najmä tými, ktorými požadovala vysvetlenie otázok odstránenia nedostatkov v hodnotení dôkazov a poznatkov z vykonaného dokazovania súdom prvej inštancie po zrušení jeho predchádzajúceho rozhodnutia a vplyvu medializácie trestného stíhania žalobcu na priznanú náhradu nemajetkovej ujmy.

54. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

55. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.